

Michael HELTZER

Historical Interpretation of Inscribed Phoenician Arrowheads (Southern Levant, XII–X Centuries B.C.E.)

University of Haifa, Department of Hebrew, Haifa 31905, Israel.
Gauta 2001 m. lapkričio 5 d.
Pateikta spaudai 2002 m. balandžio 3 d.

Santrauka

Istorinė finikietišku strėlių antgalių įrašų interpretacija (pagal XII–X a. pr. Kr. pietų Levanto medžiagą)

XII–X a. pr. Kr. pietų Levanto naracinių ir archeologinių šaltinių bazė nėra pakankama. Mes žinome apie finikiečių miestus-valstybes – Aką, Tyrą, Sidoną – iš Senojo Testamento, Vidurinėsios Asirijos karalystės ir Egipto šaltinių. Senojo Testamento Teisėjų ir Samuelio knygos kalba apie padėtį Šiaurės Palestinoje-Galilėjoje, kur izraelitų gentys buvo pasiekę kažkokias ikimonarchinės politinės organizacijos formas, žinomas iš Jeftės ir Abimelecho istorijų.

Iš šio periodo mes turime 55 bronzinių strėlių antgalius su įrašais. Dalis jų saugoma Libano ir Izraelio muziejų fonduose, likusioji, didžioji dalis, privačiose kolekcijose, kadangi buvo rasti ne kontroliuojamų archeologinių tyrimų metu, bet kaip atsitiktiniai radiniai. Tik vienas antgalis tiksliai lokalizuojamas (1 il.).

Remiantis paleografijos duomenimis, minėtus strėlių antgalius datuojame XII a. pr. Kr. antrąja puse – X a. pr. Kr. pradžia. Įrašai sukomponuoti į trumpą panašią formulę. Visi (išskyrus vieną) prasideda žodžiu **ḤṢ** – „strėlė“, (hebr. k. **ḥeṣ**), užrašytu averso viduryje. Toliau seka vakarų–semitiškas asmens vardas, neretai kartu su teoforiniu priedėliu. Antgalio reverse pirmas žodis paprastai būna **BN** – „sūnus“, po jo seka tėva-

vardis. Dalyje įrašų reverse figūruoja **ʔš** – „žmogus, tarnas“, einantis prieš asmenvardį. Tai rodo, kad strėlės savininkas priklauso asmeniui, kurio asmenvardis įrėžtas reverse. Pavyzdžiui: **ḤṢ ʿBDY//BN MLKRM** (2 il.) – „Milkiramo sūnaus Abdijo strėlė“ arba **ḤṢ ʿLBʿL //ʔš YDBʿL** (3 il.) – „Jadbaalo žmogaus (tarno) Elibalo strėlė“. Kai kada strėlės reverse minima savininko profesija: **ḤṢ ʿLMLK//RB MKRM** (4 il.) – „pirklių (ar prekybos agentų) vyriausiojo Elimilko strėlė“. Taigi, matome, kad šiame regione veikė pirkliai, turėję organizaciją su vyresniaisiais.

Bronza ar jos komponentai buvo brangūs ir kai kada, kai karys žūdavo mūšyje, nugalėtojai ištraukdavo strėlę iš mirusiojo kūno, įrašą ištrindavo, o vietoj jo rėžtuvu išrėždavo savo vardą. Turime keletą tokių palimpsestų.

Kartais aptinkame labai įdomių dalykų. Žinome strėlės antgalį su kelių savininkų vardais (5 il.). Jo centrinėje dalyje įrėžta: **ḤṢ ʿKY//BN ʿNY** – „Any sūnaus Aky strėlė“. Atsitiko taip, kad savininkas strėlę prarado, nes antgalio ašmenų kairėje randame išrašą: **ḤṢ YMN ʿŠ ʿBDY** – „Abdijo žmogaus (tarno), Jamino strėlė“. Tačiau šis Jaminas taip pat nebuvo paskutinis strėlės savininkas. Reverso krašte skaitome: **ḤṢ ʿDʿ BN GL ʿD** – „Gileado sūnaus Ado strėlė“. Posakis „Gileado sūnus“ (gileaditai gyveno Šiaurinio Jordano apylinkėse) gerai žinomas iš Jeftės istorijos minimos Senojo Testamento Teisėjų knygoje (XI skyrius). Čia minima, kad Jeftė turėjo savo kariauną, padėjusią jam karinių žygių (prieš amonitus – Ž. M.) metu. P. E. Guigues paskelbė (1 il., 1 nuoroda) antgalio įrašą: **ḤṢ ʿBʿ//BN ʿKY** – „Ako sūnaus Abo strėlė“, t. y. Ako (miestas šiaurinėje Izraelio dalyje, žinomas dar nuo III tūkst. pr. Kr.) gyventojų strėlė.

Turimoje epigrafinėje medžiagoje dažnas asmenvardis Abdijas. Tikėtina, kad antgalių įrašuose minimas Abdijas yra vienas ir tas pats asmuo. Žinome jo tėvo Milkiramo vardą (žr. aukščiau, 2 il.) bei keturių suaugusių sūnų vardus: **ʿLM** – „Iliamas“, **MHRN** – „Maharanas“, **MLKYRM** – „Milkiramas“ ir **Š** – „Šaa“. Abdijas turėjo bent du tarnus: vieno vardas Jaminas (5 il., 4 nuoroda), antras minimas taip pat strėlės antgalio įrašė: **ḤṢ SWR//ʿŠ ʿBDY** – „Abdijo žmogaus (tarno) Suvaro strėlė“. Kaip rodo įrašų analizė, Abdijas

turėjo ne vien karius – sūnus ar tarnus. Viename įrašų minimas Abdijo vynininkas iš Kitiono: **ḤṢ KTY//MŠQ** **BDY** (6 il.) (Kitionas miestas Kipro saloje). Matome, kad Abdijas buvo gana įtakingas asmuo, turėjęs vynininką – finikietį iš Kipro. Čia mes turime daryti prielaidą, kad finikiečių kolonizacija Kipre prasidėjo jau XI a. pr. Kr., o gal Abdijo vynininkas buvo achajas, kuris į Kiprą atsikėlė bėgdamas nuo dorėnų antpuolio Graikijoje.

Iš įrašų turinio matyti, kad Abdijas – svarbiausias asmuo. Neatmestinas spėjimas, kad jis galėjo turėti ir savo karinį vadą, kaip minima viename įrašė: **ḤṢ BNY//RB** **LF** – „Banajo, tūkstantininko, strėlė“. Tokiu atveju mes galime kalbėti apie besiformuojančias valstybės struktūras. „Alufai“ – tūkstantininkai, karo vadai, minimi Senovės Edomo karalystėje (Senasis Testamentas, Pradžios knyga 36:31). Taigi kariai turėjo savąjį karinį elitą ir galbūt netgi raštininkus: **ḤṢ DNSL//HSPR** (7 il.) – „Adono Sili sūnaus, raštininko, strėlė“ arba „raštininko Adonisielio strėlė“. Visi išvardyti faktai rodo gerai organizuotą tokių žmonių kaip Abdijas aplinką. Toje aplinkoje matome sūnus, tarnus, vynininkus, taip pat, tikėtina, pirklius, karo vadus ar padėjėjus, netgi raštininkus. Prieš mus iškyla pagrindiniai besiformuojančios valstybinės organizacijos elementai. Tokius elementus mes randame ir Senovės Palestinoje ankstyvojoje valstybės kūrimosi stadijoje.

Bet viskas, apie ką buvo kalbėta, nesuteikia mums informacijos apie geografinį regioną, kuriame tokie įvykiai ar politinės organizacijos formos galėjo vystytis. Kaip minėjome anksčiau, žinome tik vieno strėlės antgalio radimvietę (3 nuoroda). Turime dar kitą antgalio įrašą su geografinio objekto paminėjimu: **ḤṢ BDNY//PŠ** **ZB** **L** – „Abdonajo, Ozibaalo žmogaus(tar)no strėlė“. Šiuo atveju **bdn** gali būti ne asmenvardis, bet vietovardis (vietovė 15 km į šiaurę nuo Ako), taigi **bdny** reikštų „žmogus iš **bdn**“. Manytume, šiaurinė

Galilėja galėtų būti spėjama tokio geografinio arealo pietinio pakraščio riba. Vakarinio pakraščio riba eitų palei Ako miestą – minėta Ako gyventojų strėlė (žr. aukščiau bei nuoroda nr. 3). Šiek tiek šiauriau mes turime įrašą: **ḤṢ ŠMD** **BN** **YŠB** **PŠ** **ŠFT** **HŠR** – „Šemdo, Jišbo sūnaus, Šafato žmogaus (tar)no arba Tyro teisėjo, strėlė“. Čia mes matome Tyro gyventoją. Jis veikiausia nebus susijęs su minėtais vadais, bet su Tyro administracija. Dar šiauriau buvo Sidonas ir čia mes turime įrašą iš Beiruto muziejaus: **ḤṢ GRB** **L** **SDNY**, minintį Gerbaalą sidonietį („Gerbaalo sidoniečio strėlė“). Iš šiaurinio pasienio randame įrašus su amoritų karaliaus Zakarbaalo vardu: **ḤṢ ZKRB** **L** **MLK** **MR** (8 il.) – „Zakarbaalo, amoritų karaliaus strėlė“. Zakarbaalo valstybės siena siekė pietų Libaną, taigi tikėtina, kad mūsų minėti antgalių savininkai (XII a. pr. Kr. pabaigoje–X a. pr. Kr. pradžioje) savo veiklą vystė tarp šiaurės Galilėjos ir šiaurės Libano. Rytinėje pusėje mes turime tik įrašą, minintį „Gileado sūnų“, taigi kalba eitų apie sąsajas su šiaurine Transjordanija.

Suprantama, kad paleografija yra vienintelis būdas įrašų chronologijai nustatyti. Nepaisydami skirtingų mokslininkų išvadų apie minėtų įrašų datavimą, turime pastebėti, kad įrašai užrašyti ne kaligrafiškai, bet įrėžti, todėl negali būti kalbos apie tikslų datavimą. Manytume, kad XI a. pr. Kr. chronologija yra tiksliausias datavimas.

Jau 1963 m. straipsnio autorius paskelbė straipsnį, parodydamas strėlių antgalių įrašų, kaip istorinio šaltinio, reikšmę. Kartu buvo pastebėta, kad didžioji jų dalis priklausė kariaunų kariams ir kad tai vyko valstybės formavimosi Palestinoje priešaušriu, karalių Sauliaus ir Dovydo laikais. Išvados padarytos remiantis tik 7–8 autoriui žinomais strėlių antgalių įrašais. Papildomi istoriniai šaltiniai praplėtė mūsų žinias ir parodė, jog mūsų išvados buvo teisingos.

Straipsnio santrauką parengė **Žydrūnas Mačiukas**

Historical Interpretation of Inscribed Phoenician Arrowheads (Southern Levant, XII–X Centuries B.C.E.)

Sometimes when we lack narrative historical sources, also the archaeological sources in this field are insufficient. This is the case for the Southern Levant in the XII–X centuries B.C.E. We know about the city-states at the Phoenician coast – Akko, Tyre and Sidon, where the information comes from the Old Testament, as also from Middle-Assyrian and Egyptian sources.

We know also from the Old Testament books of Judges and Samuel about the Situation in Northern Palestine – Galilee, where the Israelite tribes reached some kind of pre-monarchical political organization, known from the narrative about *Yiftach* and *Abimelek* (1).

From this period we have at the present moment 55 inscribed by incision bronze arrowheads (2). They are partly in Museum collections in Lebanon and Israel, but mostly in various private collections, for they did not come from controlled excavations, which came to such collections. Only one of them was found in a known place (Fig. 1 (3)).

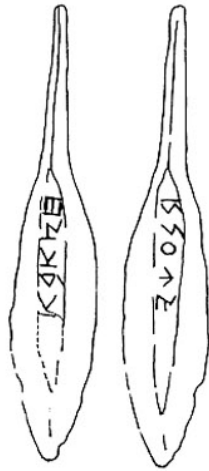

Fig. 1 "Arrow of 'Bp BN 'KY 'Ab', son of 'Akko

Naturally, the inscriptions are not dated, but taking into account their paleography, we have the opportunity to date them to, as it was told above, to the II half of the XII – beginning of the X centuries B.C.E. The inscriptions are composed by short very similar formulae. With only one exception they all begin with the word *ḤṢ* – "arrow", which is always in the center on the obverse of the blade. It follows the personal name, which is always a West-Semitic name, often with a theophoric element (i.e., that a part of the name is a name of a deity) or a common ancient Semitic name.

On the center of the reverse of the blade the first word is usually *BN* – "son" and then follows the name of the father with the same composition. But on a part of the arrowhead reverse is another reading *ḡṣ* "man", "retainer" (of) followed by the personal name. It shows us that this owner of the arrow was a dependent of the person, who appears on the reverse. For example:

ḤṢ 'BDY // BN MLKRM (Fig. 2) "Arrow of 'Ab-day// son of Milkiram" or

ḤṢ 'LB'L // ḡṢ YDB'L (Fig. 3) "Arrow of 'Eliba'al, man (retainer) of Yadbā'al"

Fig. 2 Arrow of 'bdy, son of Milkiram

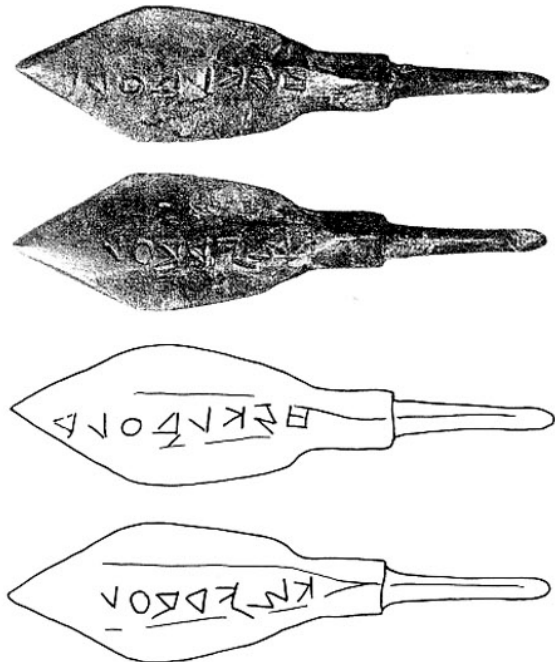

Fig. 3 Arrow of 'liba'al, retainer of Yadbā'al

Sometimes the profession of the owner of the arrow is mentioned on the reverse. Like: **ḤṢ ʾLMLK//RB MKRM** (Fig. 4) "Arrow of ʾIlimilk, chief of merchants (or trade agents)."

So we see that in this area existed also the profession of merchants, who had even their organization with a chief, or they were dependent traders. Possibly they had to obtain from abroad, among other goods, metal for weapons.

Bronze or its components were not cheap and sometimes if a warrior was killed in battle the winner's side pulled out from the body the arrow, erased the inscription and cut with a chisel his own name. There are several such palimpsests.

But one case is here very interesting. There is an arrowhead inscribed on the central part of both sides of the arrowhead (Fig. 5 (4)). **ḤṢ ʾKY//BN ʾNY** "Arrow of ʾAky, son of ʾAny." But it happened so, that the owner lost for some reason his arrow and on the left edge of the blade we find the incised inscription: **ḤṢ YMN ʾŠ ʾBDY**

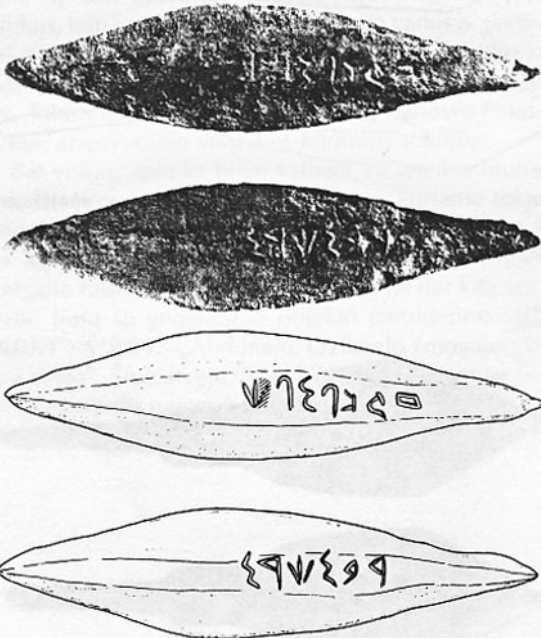

Fig. 4 Arrow of ʾIlimilk, chief of merchants

Fig. 5 Arrowhead with 3 inscriptions: One) "Arrow of ʾAky/son of ʾAny"; Two) "Arrow of Yamin, retainer of ʾAbday"; Three) "Arrow of ʾAda, son of Gilead"

"Arrow of Yamin, man (retainer) of ʾAbday". Buit this Yamin, who was the dependent of ʾAbday did also not remain the last owner of the arrow. On the edge of the reverse we read the following inscription: **ḤṢ ʾD ʾBN GL ʾD** (5) "Arrow of ʾAda, son of Gilead". The expression "Son of Gilead", i.e., the area in Northern Jordan, well known from the Yiftaš story in the Book of Judges in the Old Testament (Chapter XI) where we read that Yiftaš had also a gang of freelancers, who gave him aid in his campaigns. We know also the arrowhead published by Guigues (above Fig. 1 and note 1) with the inscription **ḤṢ ʾB // BN ʾKY** "Arrow of ʾAbʾa, son of ʾAkko", i.e. citizen, or resident of ʾAkko at the northern coast of Israel, a city, known from the III millennium B.C.E.

As we see from the available epigraphic material of this king, the most frequently appearing personal name of these arrowheads was ʾAbday. It seems that on all arrowheads where his name appears it is the same person. We know the name of his father **MLKRM** – Milkiram (cf. above and Fig. 2), we know also, that he had at least four adult sons, everyone of them had his inscribed arrowhead: **ʾLM** – ʾIliʾam (6); **MHRN** – Maharān (7); **MLKYRM** – Milkīram (8) and **Š ʾ Šaʾa** (9) ʾAbday had also at least two retainers: one of them was Yamin (cf. above Fig. 5 and note 4) and the other appears on the arrowhead: **ḤṢ SWR // ʾŠ ʾBDY** "Arrow of Suwar, man (retainer) of ʾAbday" (10).

But this ʾAbday had not only warriors, who were his sons or retainers. There is an arrowhead bearing the inscription: **ḤṢ KTY // MŠQ ʾBDY** (Fig. 6), "Arrow of the Kitionian; cupbearer of ʾAbday" (11). **KTY** means "Kitionian", "citizen of Kition on Cyprus (12). So we see, that ʾAbday had a cupbearer (13), and it means that he was an important person, and that the cupbearer was a foreigner—a Phoenician from Cyprus – in such case

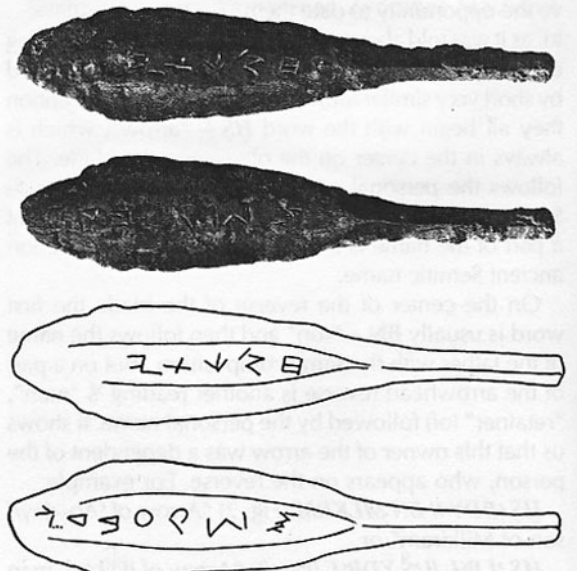

Fig. 6 "Arrow of the Kitionian (Kty), cupbearer of ʾAbday"

we must admit that the Phoenician colonization of Cyprus began quite in the XI Century BCE, or he was from the Achaean Greeks, who arrived at this time to Cyprus, fleeing from the Dorian invasion to Greece.

But, as we have seen in a certain area the most important person was 'Abday. Therefore it is not excluded that he could have his military commander such and he the owner of the arrowhead: **ḤṢ BNY'//RB 'LF** "Arrow of Banaya?, chief of thousand" (men) (14). In such case we can propose that here existed a pre-statal organization. The 'allufim "chiefs" "commanders" of thousand are also known from the Old Testament in ancient Edom "before the rule of the king of the sons of Israel (Gen. 36:31), as also in other Old Testament verses. So the warriors had their military elite and possibly even their scribe (15) according to the arrowhead: **ḤṢ 'DN ṢL//HSPR** "Arrow of Adon (son of) Ṣilli//the scribe" (fig. 7) or "Arrow of 'Adoniṣel, the scribe." It all gives strong evidence about a central organization of power around a certain person who was a "chief" probably 'Abday. So we have seen 'Abday has sons, retainers, his cupbearer, as also possibly his traders and military chief (aide) and even a scribe. And so we see here a lot of elements which are characteristic for the establishment of a state. Such features we know also in ancient Palestine at the same period and ever at the very beginning of the creation of the kingdom. The warriors, the owners of the inscribed arrowheads were freelance warriors who entered into the service of mighty persons and sometimes became his retainers (16).

But all that we talked above gives us no clear definition of the geographical area, where each political unit could exist. As it was said above for only one arrowhead (note 3, above) do we know the provenance. We have another arrowhead **ḤṢ 'BDNY//PṢ 'ZB'L** "Arrow of 'Abdony, retainer of 'Oziba'al" (17). 'bdn seems to be a place-name, 15 km northeast of 'Akko, i.e., 'bdny means "man of 'bdn." The man is named accordingly to the place-name of his origin (18). So northern Galilee could be more or less the southern border of the area.

In the West, as we have seen (cf. above, note 3) the arrowhead of a man of Akko. Going along the coast northwards we find the arrowhead with the inscription: **ḤṢ ṢMD' BN YṢB'//PṢ ṢFT HṢR** "Arrow of Ṣemda', son of Yiṣba', the retainer of Ṣafaṭ (pers. name) or "the judge" of Tyre. "So we see here a Tyrian. But he was not a man of these strong persons, but was connected with

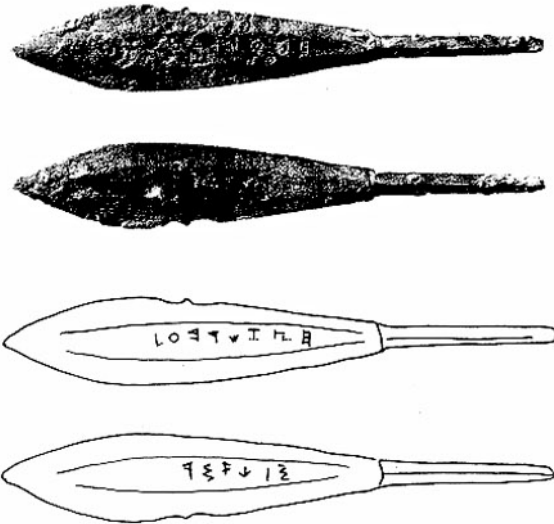

Fig. 8 "Arrow of Zakarba'al, king of Amurru" (mlk.'mr)

the administration of Tyre. And further to the north was the city (cit-sate) of Sidon. And we know the arrowhead of the Beyrouth Museum: **ḤṢ GRB'L//ṢDNY** "Arrow of Gerba'al, the Sidonian (19).

We know also from the northern side two identical inscribed arrowheads:

ḤṢ ZKRB'L//MLK 'MR (Fig. 8), "Arrow of Zakarba'al, king of Amurru" (20).

This king of Amurru, which had its southern border in North Lebanon, as we know, possessed at least two inscribed arrowheads. It is possible that we have here evidence about the northern limits of the area, where the owners of the arrowheads had their activities from the end of the XII – beginning of the X century B.C.E.

And from the eastern side there is only one inscribed arrowhead where the "son of Gilead(?)" is mentioned (cf. above) (21). In this case we have here a certain connection with the northern part of Transjordan.

Naturally, the paleography is the main criterion for the dating of the inscriptions. Despite the conclusions of various scholars, dating the inscriptions of different halves and quarters of the XII-X centuries B.C.E. we have also to note that the script, incised by chisel strokes is not calligraphy, and it does not give us material for real dating. Therefore, different years of the XI century B.C.E. would be the best period of dating of these inscriptions.

Quite in the year 1963 the author of these pages published an article, showing the historical importance of the arrow inscriptions, as also that they mostly belonged to free-lancer warriors, that it all happened in a socio-political milieu at the eve of the state-formation as it was also in Palestine at the time of King Saul and David, he tried to achieve his goal by the help of free-lance warriors (22). And this at the time, when we knew only 7-8 arrowhead inscriptions. The further material completed our knowledge and has shown that our conclusions were on the right way.

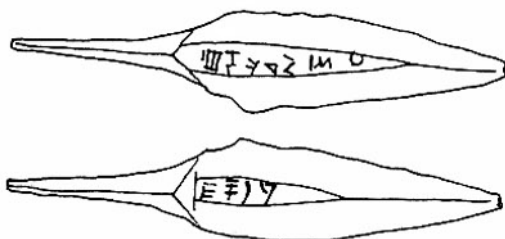

Fig. 7 Arrow of 'Adoniṣel//the scribe

Notes

- Jud. 9 and 11. Cf. also Täubler E. *Biblische Studien, Die Epoche der Richter*. – Tübingen. – 1958.
- DH I, pp. 11–21, D–H II, pp. 11–38, D–H III, pp. 9–25, D–H IV, pp. 9–19 and Puech E. *Les pointes de flèches inscrits de la fin du IIe millénaire en Phénicie et Canaan*, IV CIEFPI, I pp. 251–269 and photographs in pp. 276–279.
- Guigues P.E. *Pointe de fleche en bronze a inscription phénicienne*, MUSJ 11, pp. 325–328.
- Note 2. E. Puech, No. 28.
- The reading of E. Puech is *gld/b*, but on the photograph we see an ‘(‘*ayyin*), covering the *l* (*lamed*).
- D–H III, pp. 13–14, Fig. 82.
- D–H II, pp. 18–19, Fig. 45.
- D–H III, pp. 13–14, Fig. 82.
- D–H II, p. 20, Fig. 46.
- Cross F.M. *The Arrow of Suwar, Retainer of ‘Abday*, EI, 25, 1996, pp. 9*_a17*.
- D–H I, pp. 16–18, Fig. 4. Our original reading was *MŠL ‘BDY* “governor of ‘Abday” but the reexamination of the inscription by P.K. McCarter Jr., *Pieces of Puzzle*, BAR 22/2, 1996, pp. 39–43 and 62–63 gave the correct reading *MŠQ*, accepted by R. Deutsch, M. Heltzer. ‘Abday on Eleventh Century BCE Arrowheads, IEJ, 47, 1997, pp. 111–112.
- Hebr. KTY “Kition”. The name of the city appears frequently in the Old Testament, as also in Phoenician inscriptions from this city (modern Larnaka).
- Hebr. *mašqe*.
- D–H III, p. 24; D–H II, p. 29. F.M. Cross, *A Newly Discovered Inscribed Arrowhead of the Eleventh Century B.C.E.* IMJ, 10, 1992, pp. 57–62.
- Heltzer M. *Late Canaanite–Phoenician Inscribed Arrowheads and Early Monarchic Developments in Israel*, “Periplus”, Festschrift für H–G. Buccholz zu seinem achtzigsten Geburtstag am 24 Dezember 1999 (ed. P. Åström, D. Sörenhagen) Jonsered, 2000, pp. 63–72.
- Bordreuil P. *Epigraphes phéniciennes sur bronze, sur pierre et sur céramique*, “Archeologie en Levant”, Recueil R. Saida, Paris, 1982, pp. 188–192; D–H, List, No. XIII.
- D–H II, p. 30.
- Cross F.M. *An Inscribed Arrowhead of the Eleventh Century B.C.E.*, EI, 23, 1992, pp. *21–*26; D–H, List No. XXVI.
- Milik J.T. *Fleches a inscriptions phéniciennes au Musée National Libanais*, BMB 16, 1961, pp. 103–108, Pl. I; D–H II, List No. VI.
- The first published arrowhead, J. Starcky, *La fleche de Zakarba‘al, roi d’Amurra*, “Archeologie au Levant”, Recueil R. Saida, Paris 1982, pp. 179–186, D–H, List No. XII; the second arrowhead with the identical inscription with the first one is published D–H I, p. 12, No. 1, List No. XXIX.
- Cf. above, note 5.
- Istoricheskoye znacheniye Nadpisei na Finikijsko chanaaneykich nakonechnikach kopij i strel (Russian, *The Historical Importance of the Inscriptions on the Phoenician–Canaanite spear – and arrowheads*), Epigrafika Vostoka XVI, 1963, p. 7–16.

Abbreviations

BAR	Biblical Archaeology Review	D–H, III	R. Deutsch, M. Heltzer, <i>Windows to the Past</i> , Tel Aviv–Jaffa, 1997.
BMB	Bulletin du Musée de Beyrouth	D–H, IV	R. Deutsch, M. Heltzer, <i>West Semitic Epigraphic News of the 1st Millennium B.C.E.</i> , Tel Aviv, 1999.
IV CIE	Actas del IV Congreso Internacional de Estudios Fenicios y Punicos, vol. I, 2–6, Octubre de 1995, Cadiz, 2000.	EI	Eretz Israel (Hebrew and English*)
D–H, I	R. Deutsch, M. Heltzer, <i>Forty New Ancient West Semitic Inscriptions</i> , Tel Aviv–Jaffa, 1994.	IEJ	Israel Exploration Journal
D–H, II	R. Deutsch, M. Heltzer, <i>New Epigraphic Evidence from the Biblical Period</i> . Tel Aviv–Jaffa, 1995.	IMJ	Israel Museum Journal
		MUSJ	Melanges de l’Université de Saint-Joseph